

dér asszony fogadta itt az öt meglátogató férfiakat. Az üreg jelentősége csekély, csak a kateszteri nyilvántartásban van szerepe. Bivak helynek kiválóan alkalmas. Bejárata eléggé tágas. 2,7 m széles, 1,5 m magas.

Jelentés a Hajnóczy József Barlangkutató Csoport 1978. évi munkájáról

Varga Csaba - Németh Gyula

1. Feltáró munka

A Hajnóczy-barlangban tavaly elkezdett Komszomolbeli kürtő bontását folytattuk az 1978. évi táborunkban is. Ahogy már a tavalyi jelentésben is részleteztük a munka egyre nehezebbé vált, mivel az eltömődésből mind nagyobb sziklákat kellett kiemelnünk. A mélység növekedésével mindig veszélyesebb lett az ilyen sziklák eltávolítása. A munka könnyítése és a balesetveszély kiküszöbölése érdekében beépítettünk egy csigasort, s arra rögzítve szállítottuk ki a sziklákat. Kilenc napi munka után a kürtő alján egy szűk járatot találtunk, melyen Szücs Imre társunkat kötélbiztosítással leeresztettük. Több méteres mászás után egy függőleges repedés tetejére ért, ahol csak hágcsóval tudott lemenni. Mint kiderült, ez a repedés abba a járatba vezetett, amelyiknek a végében van a barlang legmélyebb pontja. Sajnos korábban, más utvonalon már eljutottunk ide. Akkor a járat végén azért nem bontottunk, mert a bontási munkálatokat csak igen nehéz körülmények között tudtuk volna végrehajtani. Ezek után viszont nincs más választásunk, mivel két kürtő is ugyanarra a helyre nyelt, itt kell keresnünk a továbbjutási lehetőséget.

Másik feltáró munkahelyünk a Galéria Ny-i vége volt. Több szempont is vezérelt bennünket e munkahely kiválasztásában:

- az eddigi mérések alapján a Hajnóczy barlang e része fölött helyezkedik el az Odorvári-cseppkőbarlang
- ki akarjuk kerülni a Labirintusba való útjutás körülményes útvonalt,
- keressük a Labirintus fölötti feltételezett járatot.

E szempontok alapján kezdtük el a Galéria Ny-i végén lévő törmelékkúp bontását. A munka során néhány nagyobb sziklát is el kellett távolítanunk, de ellentétben a Komszomolbeli munkahelyünkkel itt a munka sokkal könnyebb volt - eleinte -, mert a sziklákat nem fölfelé, hanem lefelé kellett továbbítani. Így ha azokat sikerült kibillentenünk, saját súlyuknál fogva legördültek, vagy zuhantak. A későbbiek során itt is nehezebbé vált a munka, mert egy fölfelé vezető járatba kerültünk, s itt a szűk helyen magunk elöl és fölül bontottunk. Ezért csak lassabban tudtunk haladni. Jelenleg mintegy 6 m-rel vagyunk az elérendő terepszakasz fölött és kb. 12 m távolságra. Ezt a munkát a következő évben is folytatjuk.

2. Térképezés

A Hajnóczy barlang első térképe tájolóval és nem rögzített zsinórral készült. Ezért a barlang méretének megnövekedésével szükségessé vált az új térképezés. 1978-ban folytattuk az új gerinchálózat kijelölését függőívvel és függőkompasszal. Az eddig fölvelt sokszögvonala hossza 485 m, 81 tiplizett sarokponttal. Megkezdtük a keresztmetszvények felvételét is. A III. sz. sokszögvonala 0-15 pontok közötti szakaszán 31 szelvény készült közvetlen méréssel.

Elkészítettünk és kipróbáltunk egy programot a mérési adatok számítógépes értékeléséhez és a sokszögvonala főkikokbeli vetületének felrajzoltatásához.

A választott koordinátarendszer:

Magassági alappont: Odorvár háromszögelési pont, kezdőpont tengerszint feletti magassága 546 m.

Magassági koordinátája: 0,00.

Vízszintes alappont: A felszíni és a barlangi sokszög közös 1 jelű pontja, x koordinátája: 0,00, y koordinátája: +500,00, z koordinátája: kb. -96.

Az x tengely pozitív iránya kelet, az y tengely pozitív iránya észak, a z tengely pozitív iránya fölfelé mutat. Koordináta-rendszer ilyen megválasztásával minden vízszintes koordináta + előjelű, azon kívül jól felismerhető, az x és y nem téveszthető össze egymással. A z koordináták mind negatívak, és az odorvári csucstól lefelé mért mélységet mutatják.

A magassági koordinátákat a felszíni mérések befejezéseig az 1. sz. ponttól számoljuk. /A -96 m adat csak tájékoztató jellegű./

Néhány jellegzetes pont koordinátái:

1. Vízszintes alappont	x=500,00	y= 0,00	z= 0,00
2. Bejárat	498,90	18,81	11,17
10. Romos terem	480,52	26,10	-5,64
15. Lapos terem	477,90	47,19	-13,11
16. Asztal a Nagy teremben	464,72	63,20	-24,31
16/5 Nagy terem vége	436,72	27,51	-13,02
22. Galéria alja	460,91	65,65	-3,98
29. Galéria teteje	506,86	76,26	12,68
36. Óriás terem Ny-i vége	491,62	73,19	30,31
38. Óriás terem K-i vége	532,13	83,01	24,71
II/15. Grand kanyon kezdete	536,46	60,28	-15,84

A koordináták meghatározásánál még nem vettük figyelembe a mágneses elhajlásból eredő hibákat. A sokszög teljes lefektetése és visszamérése előtt a térképet nem módosítjuk, továbbra is a régi térképet használjuk.

A lefektetett hálózat vázlatja:

I. sz. vonal: Bejárat-Háztető-Romos terem-Depó-Nagy terem Galéria-Felső labirintus-Óriás terem

Elágazások: 11-től Romos terem
15-től III. sz. vonal
16-től Nagy terem
21-től II. sz. vonal

II. sz. vonal: Galéria - Alsó labirintus - Grand kanyon.

III. sz. vonal: Lapos terem - Csodák terme - Táncsterem - Niagara - Háztető.

A barlang fölötti terepszakaszon is folytattuk a felmérést. Wild TO teodolittal dolgoztunk. A mérési adatok feldolgozása folyamatban van. Számításaink szerint a Hajnóczy barlang bejáratának tengerszint feletti magassága 448 méter. A felszíni és a barlangi hálózatot egy felszíni szakaszon illesztjük egymáshoz és a felszíni pontok koordinátáit ugyanabban a rendszerben számoljuk, mint a barlangi pontokét. A felszíni pontokat a sziklákon a barlangban is használt módon rögzítettük, máshol nagyobb fák törzsén, vagy levert karókon helyeztük el.

3. Radonmérések

1978. V. 8-án megállapodtunk Dr Somogyi György kandidátussal, az ATOMKI /Magyar Tudományos Akadémia Atommag Kutató Intézete Debrecen/ Magfizikai Módszerek és Interdiszciplináris Alkalmazásai Osztálya vezetőjével, hogy e hó 22-én a Hajnóczy barlangban mérésorozatot kezdünk egy új magfizikai mérési módszer kidolgozásával kapcsolatban. A módszer azon alapszik, hogy mérjük a talajból kipárolgó ²²²Rn gáz aktivitását. A talajgáz alfa-aktivitásának mérése sok értékes információt szolgáltat a felszín alatti geológiai viszonyokról, azok változásairól. A talajgáz rádíoaktivitását a talajra kihelyezett szilárd-

test nyomdetektorokkal mérjük. Tudásunk szerint ilyen méréseket barlangban eddig még sehol nem végeztek. A máshol folytatott radonmérések csak pillanatnyi mintavételek voltak. Li hosszabb időtartamok átlagos aktivitását mérjük.

Az ATOMKI felszíni mérései szerint a talajgáz aktivitást számos külső, nem geológiai körülmény befolyásolja. Mivel a barlang belsejében a külső hatások nagyon tompítva jelentkeznek, ezek szerepének tisztázására a barlangban és a felszínen párhuzamosan méréseket végzünk. A Majnóczy barlang igen alkalmas ezekre a mérésekre, méretei, geológiai helyzete, nagyfokú háborítatlansága miatt és mert a klímaviszonyait már eddig is vizsgáltuk. 1978. V. 22-én detektorokat helyeztünk el a barlang különböző helyein és a felszínen. A detektorok cseréje és kiértékelése azóta is folyamatosan történik, a méréseket legalább 1979. nyaráig folytatjuk.

Az eddig nyert adatokból úgy látszik, hogy a talajgáz kipárolgásának évszakos változása a barlangban is jelentkezik: nyáron nagyobb, télen kisebb mértékű.

Októberben új mérésorozatot kezdtünk annak vizsgálatára, hogy milyen a ^{222}Rn eloszlása a barlang levegőjében. Méréseink talán új lehetőséget adnak a lassú barlangi légmozgások feltérképezésére.

4. Viz és levegő vizsgálatok

1978. július 2-án viz és levegő mintákat vettünk a barlangban. Ezeknek elsősorban a CO_2 tartalmát kívántuk vizsgálni. A mintákat az ATOMKI-ban elemeztük kvadrupol tömegspektrométerrel. A pontosság minden vizsgált ionra jobb, mint 5 %. Mivel az első minták esetében a levegő és a vízben oldott gázok adatai megegyeztek, a továbbiakban csak vízmintákat elemeztünk, mert azok vétele és kezelése is egyszerűbb. Ez a választás azonban rossznak bizonyult, a következő hónapokban a barlangi vizek sorra kiapadtak, így nem sikerült a következtetések levonásához elegendő adatot gyűjteni. A barlang nedvesebb periódusában a mérést folytatjuk.

Vízminták %-os gáztartalma

	Barlang			Felszíni források		
	Galéria Teknőc	Medence Hufinál	a Kun Béla patak	Zsilipes	Mákszem É-i	Mákszem D-i
N_2	78,7	79,2	76,6	79,08	78,72	78,15
O_2	20,05	20,2	20,6	19,62	19,55	19,73
Ar	1,1	1,1	1,2	1,04	1,24	1,0
CO_2	0,03	0,23	1,55	0,23	0,44	1,08

Nyári táborunkban és a detektorcserék alkalmával mérjük a Zsilipes forrás vízhozamát. Nyáron a csapadékot is.

A Zsilipes forrás vízhozama és a hullott csapadék 1978, július 2-17-ig

Dátum:	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
liter/perc:	5,3	5,3	5,3	5,3	5,3	5,7	7,1	6,3	6,4	8,3
csapadék mm:	1,9	1,1	12,5	-	0,1	24,1	-	8	4,8	-
Dátum:	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.			
liter/perc:	8,3	8	7,5	7,7	7,7	7,5				
csapadék mm:	16,5	5,1	-	-	-	-				

5. Üledékvizsgálat

A korábbi évekhez hasonlóan Dr Kordos László most is folytatta a Hajnóczy barlang üledékeinek apró-emplós vizsgálatát. Az 1977. évi táborunk utolsó naoján sikerült találni egy olyan lelőhelyet - az Oriás-terem bejárata alatt - ahonnan Dr K. L. helyszíni vizsgálata alapján érdemesnek látszott az 1978. évi táborunkban nagyobb mennyiségű mintát venni. Mintegy 80-100 kg mennyiségű mintát vettünk, mely elemzésre a MÁFI-ba került.

6. A barlangi levegő mikrobiológiai elemzése

Sajnos a korábbi személyi feltételek megváltozása miatt ezt a munkát szüneteltetnünk kellett, de ha megfelelő személy vagy intézmény támogatását megnyerjük, akkor folytatjuk.

7. A barlangi csepegő vizek elemzése

A mérőcsoport jelentésében az 1978. évi mérések megtalálhatók. Az 1977. évi mérések ismétlésénem tudtuk megcsinálni, így azokat 1979-ben eszközöljük.

8. A barlangot rejtő kőzet elemzése

Az 1977. évi kőzetminták utolsó csoportjának elemzési anyagát 1978. novemberében kaptuk meg, így azok összesítő értékelését a következő jelentésünkben adjuk.

9. A karsztos felszínek növénytakarulásának vizsgálata

Tekintettel arra, hogy a biológus csoport vezetője családi ügyek miatt nem tudott részt venni a tábor munkájában, így e tevékenységünk nem értékelhető érdemben.

Jelentés a Kőbányvai Barlangkutató és Hegymászó Szakosztály 1978. évben végzett munkájáról

Lendvay Á. - Tihanyi P. - Gáspár J.

Szakosztályunk az elmúlt évben 4 csoportban 64 fővel dolgozott. MKBT tagjaink száma 1978. december végén 44 fő volt. A Szakosztály tagjai között 19 alapfokú, 4 ezüstjelmű, 1 magashegyi, 1 barlangi turavezető van, és 16 tagunk végzett az elmúlt években a lapfokú hegymászó tanfolyamot. 1978-ban 10.700 társadalmi munkaórát dolgoztunk.

1. Kutatómunkák:

Hófehérke-barlang:

Az 1977. végén feltárt barlangot 1978-ban addig a pontig tudtuk nagy pontossággal térképezni, amíg a járatok méretei ezt megengedték. Az év folyamán egy szűkület vésésére fordított 400 óra munka részleges sikerre vezetett, így december hónapban sikerült Bajna Búlintnak a mindaddig elérhetetlen alsó szakaszba lejutni és annak térképvázlatát is elkészíteni. Bármennyire biztató is a továbbjutás szempontjából az elért teremből vezető nyelőszakasz, bontásának csak a felső hasadék tágitása után érdemes nekilátni. Bajor Tamás mikrobiológiai szempontból vizsgálta a barlangot.

Szóllósi-Arany-lyuk és ránvelője /Névtelen nyelő/

A bejárat alatti eltömődött kürtöt bontottuk át első lépésben a barlang levegőjének gyorsabb cserélődése érdekében. Következő lépésben a Csomópont utáni szűkület tágitása, véssése került sorra, majd az itt rendszeresen 20-30 cm mélységig meggyűlő víz azonnali elfolyását oldottuk meg. Fotodokumentációja teljesen mondható. A barlang legmélyebb pontján a feltáró kutatás megindult. Az idei évben depponálási nehézségek miatt csak 1,5-2 m³ agyag került kitermelésre. Mivel a deppohelyeket az év utolsó negyedében sikerült kialakítani, nincs akadálya, hogy a feltárás a mélypontra teljes erővel folytatódjon. A barlang rányelőjével sokat kinlódunk. Tavaszi táborunk alatt Csapi Dezső, Farkas Béla és társai 5-6 m³ anyagot távolítottak el a meredek falú nyelőből. Tábor végén jól látható volt, hogy egy 15-18 m mély, ember számára járható, ám omlásban elhelyezkedő ferde hasa-